

Guvernul Republicii Moldova
Ministerul Economiei

ORGANIZAȚIA PENTRU DEZVOLTAREA SECTORULUI
ÎNTRERINDERILOR MICI ȘI MIJLOCII

RAPORT ANUAL

2015

**PRIVIND IMPLEMENTAREA PROGRAMULUI DE ATRAGERE A REMITENȚELOR ÎN
ECONOMIE PENTRU ANII 2010-2018 «PARE 1+1»**

„ÎMPREUNĂ CREĂM VIITORUL ACASĂ!”

CUPRINS

- I. **PREFAȚĂ**
- II. **INTRODUCERE**
- III. **REZULTATELE PROGRAMULUI „PARE 1+1”:**

Componenta I - Informare și comunicare

Componenta II - Instruire și suport antreprenorial

Componenta III „Finanțarea afacerilor/Regula 1+1”

Componenta IV „Monitorizare post-finanțare”

- IV. **IMPACTUL PROGRAMULUI „PARE 1+1”**

I. PREFAȚĂ

Fenomenul migrației continuă să fie o provocare pentru Republica Moldova, oferind oportunități, dar și prezentând riscuri în ceea ce privește nivelul și perspectivele de dezvoltare durabilă a țării.

Problema migrației rămâne în atenția autorităților Republicii Moldova, cercetătorilor și organizațiilor internaționale, datorită tendințelor de creștere a numărului populației implicate în proces și a multitudinii de consecințe economice, demografice, sociale, culturale, etc.

Conform rezultatelor cercetării “Migrația forței de muncă”, elaborată de biroul Național de Statistică, fiecare a șasea persoană cu vârsta cuprinsă între 15- 64 ani (16,4% din totalul populației) a fost afectată de fenomenul migrației de muncă.

În același timp, conform studiului de piață “Inovație în migrația circulară - Migrație și dezvoltare în Moldova”, elaborat de IASCI și CIVIS în anul 2014, migranții moldoveni au un puternic spirit de întreprinzător, majoritatea având dorința de a investi în localitatea de baștină, ceea ce confirmă intenția de a reveni în țară.

Datele aceluiași studiu evidențiază faptul că, intenția de a investi este implementată în practică de un număr restrâns de persoane. În anul 2012 doar 6% din volumul total de remitențe au fost orientate spre investire în inițierea sau dezvoltarea afacerii.

Confrunțați cu aceste provocări, Guvernul Republicii Moldova încearcă să treacă de la un model de creștere economică bazat pe consum la unul bazat pe investiții.

Unul din instrumentele de stimulare a investirii resurselor acumulate peste hotare în crearea și dezvoltarea afacerilor este Programul de atragere a remitențelor în economie pentru anii 2010-2018 “PARE 1+1”.

II. INTRODUCERE

Programul de Atragere a Remitențelor în Economie „PARE 1+1” pentru anii 2010-2018 (în continuare PARE 1+1) este aprobat prin HG nr. 972 din 18.10.2010 și destinat lucrătorilor migranți sau rudelor de gradul întâi ai acestora, care doresc să investească în inițierea sau extinderea unei afaceri.

Scopul Programului este mobilizarea resurselor umane și financiare ale persoanelor plecate benevol peste hotarele țării pentru a desfășura activitate de muncă, numite în continuare lucrători migranți, în dezvoltarea economică durabilă a Republicii Moldova.

PARE 1+1 tinde să faciliteze accesul la finanțare al migranților și să-i reintegreze în societate, contribuind totodată, la stimularea transferurilor bănești pe căi oficiale și introducerea bunelor practici din statele gazdă ale migranților. Astfel fiind creată o pârghie pentru introducerea inovațiilor și know-how.

Programul și-a propus atingerea unui obiectiv social extrem de valoros - informarea și instruirea lucrătorilor migranți în domeniul antreprenorial, contribuind la reintegrarea în societate a acestora.

În cadrul Programului, antreprenorii au posibilitatea să beneficieze de un grant în sumă de până la 200 mii lei, în baza regulii „1+1”, care prevede că fiecare leu investit din remitențe va fi suplinit cu un leu din cadrul PARE.

Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii (ODIMM) este responsabilă de implementarea, coordonarea și monitorizarea activităților prevăzute în **PARE 1+1**.

Pentru a participa la Program, solicitantul trebuie să întrunească următoarele condiții:

- a) să fie cetățean al Republicii Moldova;
- b) să fie lucrător migrant din Republica Moldova sau rudă de gradul I – beneficiar de remitențe;
- c) să intenționeze să lanseze o afacere proprie în Republica Moldova sau să dezvolte afacerea existentă;
- d) să dispună de capital propriu, provenit din remitențe și să poată confirma prin prezentarea documentelor justificative, proveniența mijloacelor financiare (*contract de muncă; certificat de confirmare a salariului/veniturilor; extras din conturi bancare; copiile dispozițiilor de transfer bancar, declarații vamale*).

Programul se desfășoară în 4 componente:

- I. Informare și comunicare;
- II. Instruire și suport antreprenorial;
- III. Finanțarea afacerilor / Regula 1+1;
- IV. Monitorizare post-finanțare și evaluare.

Obiectivele Programului sunt următoarele:

- ▶ creșterea nivelului de informare a lucrătorilor migranți din Republica Moldova și a beneficiarilor de remitențe privind oportunitățile de dezvoltare a unei afaceri în țara de origine;
- ▶ sporirea abilităților antreprenoriale în rândul lucrătorilor migranți și beneficiarilor de remitențe;
- ▶ stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii de către lucrătorii migranți și beneficiarii de remitențe;
- ▶ facilitarea accesului lucrătorilor migranți și beneficiarilor de remitențe la resursele financiare necesare înființării / dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii în Republica Moldova;
- ▶ promovarea culturii financiare și a economiilor.

Obiectivele menționate mai sus sunt reflectate în mai multe documente strategice ale țării, precum:

- Strategia Națională de Dezvoltare “Moldova 2020”;
- Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020
- Strategia de dezvoltare a agriculturii și a mediului rural pentru 2014-2020
- Strategia Națională privind Politicile de Ocupare a Forței de Muncă pe anii 2007-2015;
- Strategia de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015;
- Programele de Activitate ale Guvernului Republicii Moldova;
- Planul de Acțiuni privind Stimularea reîntoarcerii lucrătorilor migranți moldoveni de peste hotare.

III. REZULTATELE PROGRAMULUI „PARE 1+1”

Componenta I - Informare și comunicare

În cadrul Programului, lucrătorii migranți și rudele acestora **beneficiază de consultanță și informare gratuită** privind oportunitățile de dezvoltare a unei afaceri, proiectele de susținere a mediului de afaceri pe teritoriul țării, sursele de finanțare ale unui proiect investițional, aspectele legislative ale activității antreprenoriale etc.

Pe parcursul anului 2015, colaboratorii ODIMM au acordat în cadrul Programului „PARE 1+1” **2179 consultații** în oficiu, telefon și email.

În scopul promovării Programului „PARE 1+1”, a fost elaborată **broșura „Istории de succes”** a beneficiarilor „PARE 1+1” din anii 2010 - 2014. În acest scop, a fost selectată informația despre întreprinderile create sau dezvoltate prin intermediul Programului și realizările obținute pe parcursul perioadei post-finanțare, precum și anexate cele mai reprezentative poze ale beneficiarilor. Broșura, în format electronic, a fost plasată pe pagina www.odimm.md. Concomitent, toate întreprinderile beneficiare au fost plasate pe harta republicii, cu ajutorul instrumentului ArcGis, fiind posibilă vizualizarea teritorială a acestora.

De asemenea, Programul PARE 1+1 a fost mediatizat la **evenimentele organizate** de ODIMM și alți parteneri de dezvoltare, precum sunt:

- **Expoziția Anuală „Fabricat în Moldova”**, la care ODIMM a participat cu stand și a acordat consultații privind condițiile de participare la Programe și a distribuit materiale informaționale pentru vizitatorii expoziției;
- **Întrunirea** antreprenorilor din raionul Criuleni cu genericul „Antreprenorul – promotorul creșterii economice a raionului”, la care au fost prezentate toate programele ODIMM, pentru circa 50 de tineri antreprenori din regiune;
- **Sesiunile de instruire** pentru femeile din Răzeni organizată în cadrul proiectului „Participarea femeilor la dezvoltarea economică locală”, implementat de Asociația Obșteasca Eco - Răzeni. La eveniment au participat circa 20 de femei din localitate;
- **Târgul forței de muncă**, pentru studenții și absolvenții din țară, organizat de Universitatea de Stat din Moldova (USM);
- **Seminarul instructiv-informativ** cu tema „Aspecte legale ale inițierii afacerii”, organizat de Colegiul Soldostud-Art din Chișinău. La eveniment au participat circa 50 de absolvenți ai instituției, la care au fost distribuite și materiale informative privind programele de suport implementate de ODIMM;
- **Concursul economic studentesc “Azi Student, Măine Antreprenor”**, organizat de Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM). În acest an la concurs au participat circa 80 de studenți din cadrul ASEM, USM, Universitatea de Stat din Comrat;
- **Forul meseriilor, ediția V-a și Târgul locurilor de muncă**, organizat de către Agenția Națională a Ocupării Forței de muncă pentru tineret. Vizitatori evenimentelor au fost informați despre programele ODIMM;

- **Școala de vară pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale și valorilor democratice** a fost organizată pentru 45 de tineri și 20 de profesori din întreaga republică. Tinerii și profesorii care predau discipline în domeniul antreprenoriatului au fost informați, în detaliu, despre programele de suport implementate de către ODIMM. Activitatea a fost realizată de către Junior Achievement cu suportul financiar al Ambasadei SUA;
- **Masa rotundă** cu genericul **“Oportunități naționale de abilitare economică a tinerilor în Republica Moldova”**, organizată de Universitatea de Stat din Moldova în cadrul săptămânii **“Zilele tineretului”**. La eveniment au participat circa 60 de studenți și 7 profesori cu profil economic;
- **Concursul ideilor de afaceri**, organizat de Incubatorul de Afaceri al ASEM, pentru studenții ciclului I și II care doresc să inițieze o afacere pe perioada studiilor;
- **Forumul tinerilor antreprenori**, organizat de către ANTiM și Ministerul Tineretului și Sportului din Moldova, a avut drept scop informarea tinerilor antreprenori privind oportunitățile de finanțare pe care le pot valorifica. La eveniment au participat circa 50 de tineri antreprenori care sunt la început de cale în afaceri și cei care deja au o experiență în afaceri;
- **Conferința internațională "EU Trade Policy: Looking to Eastern"**, organizată de Centrul pentru Studii Europene al ASEM, cu suportul financiar al programului Erasmus+. Scopul evenimentului a fost promovarea beneficiilor oferite de către Acordul de Asociere și DCFTA, inclusiv informarea privind oportunitățile de suport al IMM-ilor existente la moment în Republica Moldova în rândul organizațiilor care activează cu tinerii.
- **Curs de instruire** pe tema **„Formalizarea economiei informale**, prin: promovarea culturii antreprenoriale, consolidarea mediului de afaceri la nivel rural, îmbunătățirea serviciilor de suport oferit IMM-ilor pentru a reduce vulnerabilitatea la etapa de lansare a afacerii”. Activitatea a fost realizată de Organizația Internațională a Muncii (ILO)(9-10 decembrie)

Se continuă colaborarea cu **mass-media**, fiind diseminate și prezentate istoriile de succes la televiziunile locale și naționale: TRM, Publika TV, Jurnal TV, Prime, Regional TV, AgroTV, etc.

Promovarea Programului în rândul potențialilor beneficiari reprezintă unul din obiectivele de bază ale ODIMM. În acest sens, pe parcursul anului 2015, o atenție sporită a fost acordată activităților menite să sporească gradul de vizibilitate al Programului, fiind elaborat un Plan de comunicare, în baza căruia au fost inițiate un șir de acțiuni de promovare. În acest sens, ținem să evidențiem următoarele materiale elaborate și distribuite în cadrul Programului:

- **pliantele “PARE 1+1”** - conțin informația de bază privind eligibilitatea la PARE 1+1, documentele necesare a fi prezentate, etapele Programului, alte date utile;
- **broșurile “Istorii de succes”** – prezintă ideile de afaceri ale beneficiarilor Programului din perioada 2011-2013, regiunile unde acestea sunt desfășurate, țara de proveniență a remitențelor, fotografiile ale utilajelor și echipamentelor procurate în cadrul Programului. Concomitent, în luna decembrie, broșura a fost completată cu

beneficiarii Programului din anul 2014. Cumulativ, "Istoriile de succes" prezintă cca 500 afaceri.

- **broșurile "Oportunități de dezvoltare a antreprenoriatului"** - conțin informație cu privire la toate Programele și proiectele implementate în domeniul creării și dezvoltării IMM;
- **broșura "Reîntoarcerea – o afacere"**, elaborată cu suportul financiar al Proiectului "Consolidarea capacităților de gestionare a migrației în R. Moldova", finanțat de UE și implementat de Serviciul Suedez de Angajare în Republica Moldova;
- **filmulețul video** – prezintă Programul în regim vector, fiind plasat pe pagina facebook a Programului și diseminat în cadrul întrunirilor cu potențialii participanți;
- **spotul publicitar** - în cadrul căruia sunt prezentați 3 beneficiari de succes ai Programului. Spotul a fost elaborat cu suportul financiar al Delegației UE, în cadrul campaniei UE „Aducem Europa Acasă!”;
- **articole despre Program**, publicate în ziarul "Gazeta Basarabiei", revista "Moldova în Progres", etc.

De asemenea, programul PARE a fost mediatizat și prin intermediul Diasporei. Au fost efectuate întrevederi cu cetățenii Republicii Moldova care muncesc peste hotare.

Din experiența „PARE 1+1”, comunicarea „de la om-la-om” este o metodă eficientă de prezentare a Programului, fără nici un cost adițional pentru ODIMM.

Este menținută **pagina de socializare** a Programului, unde este diseminată informația utilă pentru antreprenori, precum și plasate filmulețe cu istoriile de succes ale beneficiarilor „PARE 1+1”.

Componenta II - Instruire și suport antreprenorial

Programul de Atragere a Remitențelor în Economie „PARE 1+1” pentru anii 2010-2018 se bucură de un interes sporit în rândul migranților și rudelor acestora, fapt care determină creșterea constantă a numărului de persoane interesate de a se reîntoarce acasă ori a investi remitențele în crearea și dezvoltarea unei afaceri proprii.

În anul 2015, în cadrul cursurilor de instruire ale Programului PARE 1+1, au fost dezvoltate abilitățile antreprenoriale pentru **198 persoane**, dintre care 47,5% sunt lucrători migranți, resimțindu-se o ușoară scădere comparativ cu anul precedent.

Evaluarea cursurilor de instruire antreprenorială evidențiază faptul că participanții și-au îmbunătățit modul de abordare a activității de antreprenoriat: aceștia au ajuns să înțeleagă mult mai bine cum să dezvolte o afacere în Republica Moldova, cum funcționează legislația, cum să-și planifice eficient afacerea.

Aria curriculară a cursurilor de instruire include planificarea afacerii, managementul financiar, contabilitatea întreprinderii, managementul afacerii, înregistrarea afacerii și legislația în domeniu, marketing și vânzări, managementul resurselor umane.

Analiza cursurilor de instruire evidențiază că, în anul 2015, din totalul de participanți - 43% sunt tineri, comparativ cu 50,6% în anul 2014. Pe parcursul ultimilor ani, se observă că ponderea femeilor participante la instruire este în ascensiune, constituind 35% în 2015, comparativ cu 29,3% în anul 2014.

Aria geografică a participanților este una foarte variată, fiind solicitări ale migranților din circa 23 de țări ale lumii.

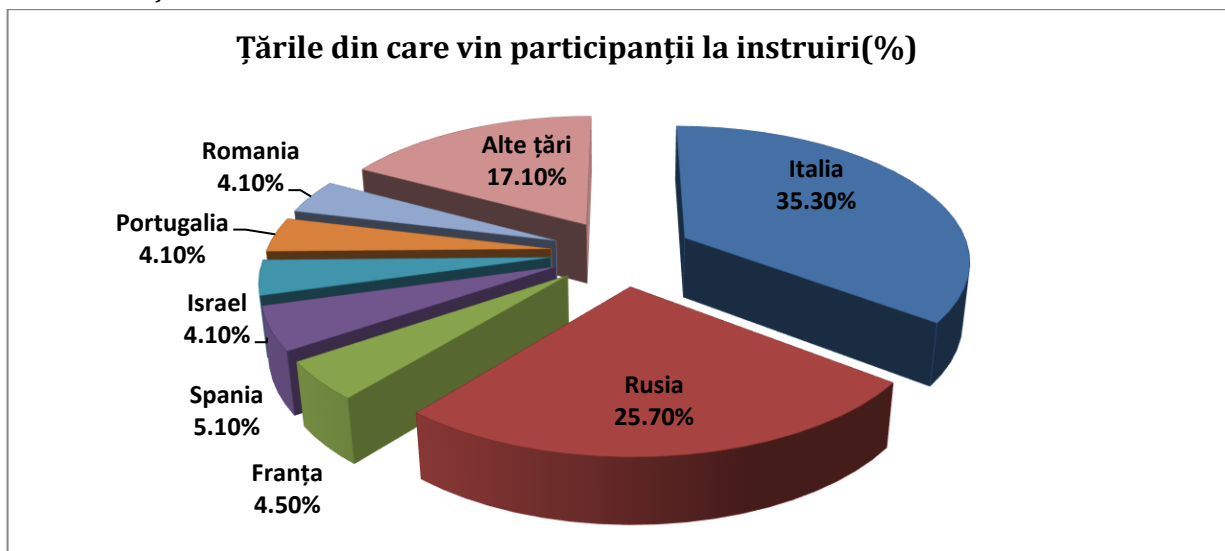

Figura 1. Țările de proveniență a remitenților

După țara de proveniență a remitențelor participanților la cursuri, este de evidențiat că lucrătorii migranți au muncit în **24 de state**. Analiza denotă că locul întâi îi revine Italiei, cu 35%, urmată de Rusia - 26%. În statele precum Franța, Spania, România, Israel, Portugalia, au muncit în mediu, câte 4-5% din participanții la Program.

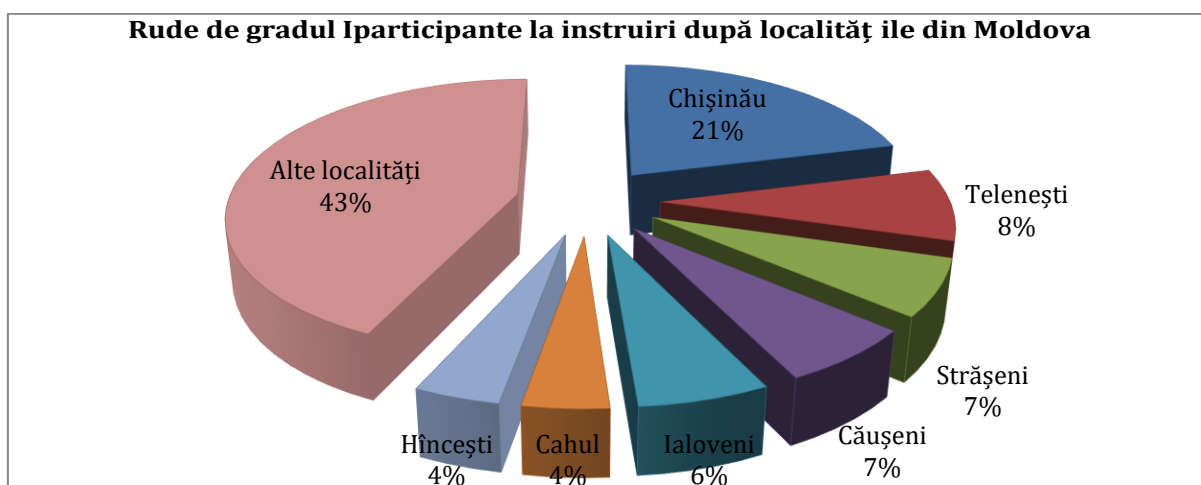

Figura 2. Distribuția teritorială a persoanelor instruite

Distribuția teritorială a localităților băștinașe ale solicitanților relevă faptul că în anul 2015, au fost prezente 38 localități ale republicii. Totodată, se observă că preponderent participă la instruire persoanele din regiunea centru, în mărime de circa 40%.

Componenta III „Finanțarea afacerilor/Regula 1+1”

Programul “PARE 1+1” prezintă un interes sporit în rândul migrantilor și familiilor acestora, în special, datorită componentei III “Finanțarea afacerilor/Regula 1+1”, care presupune acordarea unui grant în sumă de până la 200 mii lei. Această finanțare nerambursabilă reprezintă o investiție care suplinește resursele proprii ale participanților, respectând Regula 1+1.

Pe parcursul implementării Programului, 845 de întreprinderi au solicitat grantul “PARE 1+1”, respectiv au elaborat un plan de afaceri, au prognozat activitatea întreprinderii pe un termen de cel puțin 3 ani de zile, au beneficiat de consiliere referitor la rentabilitatea și oportunitatea implementării proiectului investițional.

Având în vedere faptul că, în anul 2014 solicitările de finanțare nerambursabilă au fost de două ori mai mari decât bugetul alocat pentru anul respectiv, iar Programul s-a desfășurat după principiul “Primul venit - Primul servit”, cererile depuse începând cu luna august 2014 au fost plasate în lista de așteptare pentru anul 2015. La 01 ianuarie 2015, în lista de așteptare erau înregistrate 112 cereri de finanțare depuse în anul 2014, în sumă de 21,8 mln. lei. În perioada 01 ianuarie – 16 martie 2015 au fost recepționate 105 cereri de finanțare în sumă totală de 21 mln. lei.

La 16 martie 2015, numărul cererilor de finanțare nerambursabilă constituia **217** în sumă totală de **42,3 mln. lei**. Această situație a impus ca recepționarea de mai departe a cererilor de finanțare nerambursabilă să fie temporar sistată, celelalte componente din Program fiind continuate.

ODIMM, la rândul său, conform Regulamentului Programului a efectuat analiza cererilor de finanțare nerambursabilă și le-a prezentat Comitetului pentru aprobare. Respectiv, au fost organizate 3 ședințe a Comitetului de Supraveghere.

Pe parcursul anului 2015 ODIMM, din 112 cereri de finanțare nerambursabilă, plasate pe lista de așteptare în anul 2014, a semnat 77 de contracte de finanțare nerambursabilă. Suma totală a granturilor solicitate a constituit 14,96 mil. lei, care vor atrage investiții de peste 45 mil. lei.

Următoarele 33 de cereri de finanțare nerambursabilă, în sumă totală de 6,12 mil. lei, urmau a fi semnate cu beneficiarii la sfârșitul lunii iulie.

În legătură cu lipsa mijloacelor financiare bugetare, a fost sistată finanțarea proiectului „PARE 1+1” până la 31 decembrie 2015, când a fost transferat soldul restant destinat Programului „PARE 1+1” în sumă de 34,76 mln. lei. Respectiv, finanțarea beneficiarilor care au depus cereri în anul de raportare a fost efectuată pe parcursul primului trimestru al anului 2016. În lunile ianuarie-martie au fost încheiate 136 de contracte, cu beneficiarii care au depus cereri de finanțare nerambursabilă în anul 2015.

Astfel, pentru anul 2015 au fost încheiate **213** contracte de finanțare nerambursabilă, din acestea **70 întreprinderi sunt create/administrate de către femei**.

În total, în cadrul acestor întreprinderi sunt antrenate în lucru **741 persoane**, din care 291 sunt femei. Circa 53% din întreprinderi (111) sunt start-up-uri, care au contribuit la crearea a 312 noi locuri de muncă.

Analiza în dinamică a cererilor de finanțare denotă o creștere constantă, ceea ce atestă un interes sporit din partea lucrătorilor migranți de a investi remitențele în dezvoltarea unei afaceri.

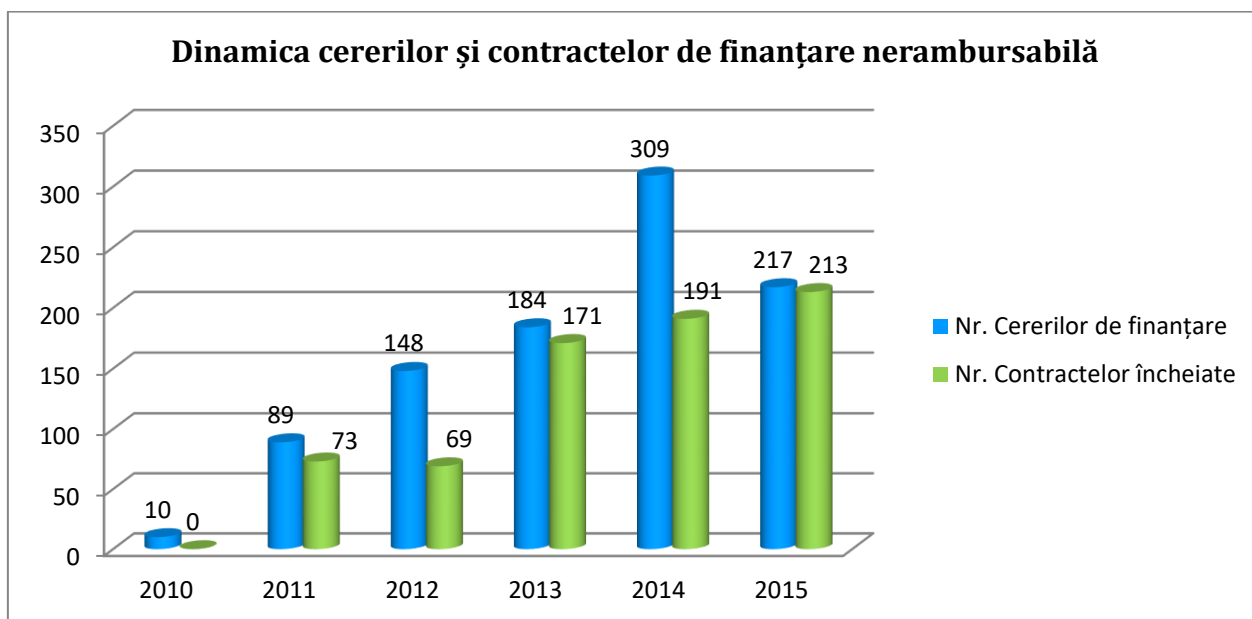

Figura 3. Dinamica cererilor și contractelor de finanțare nerambursabilă

Analiza evidențiază faptul că, pe parcursul derulării Programului, a fost facilitat accesul la finanțare pentru 717 întreprinderi, respectiv fiind încheiate 717 contracte de finanțare nerambursabilă. Beneficiarii Programului au primit, pe parcursul anilor, finanțare nerambursabilă cumulativă în valoare de 122,21 mln. lei, care a contribuit la efectuarea investițiilor în sumă de 302,13 mln. lei. Astfel, **1 leu grant "PARE 1+1"** acordat a atras în economie circa **2,5 lei**.

În urma analizei contractelor de finanțare, semnate cu beneficiarii Programului, se constată următoarele:

- **358** din beneficiari au înființat întreprinderi urmare participării la Program, respectiv **49,9 %** din întreprinderi sunt nou-create;
- **218** de întreprinderi sunt create de femei, ceea ce reprezintă 30,4% din total;
- **359** din beneficiari au vârsta până la 35 ani (50,1%).

Evidențiem faptul că, **379** întreprinderi sunt create de lucrătorii migranți, care au muncit peste hotare, s-au reîntors în țară și investesc propriile economii în crearea sau dezvoltarea propriilor afaceri.

În același timp, analiza denotă faptul că, Programul a contribuit la prevenirea migrației a circa 340 de persoane, care beneficiază de remitențele transmise de rudele de gradul I.

Analiza pe domenii de activitate

Beneficiarii Programului "PARE 1+1" au inițiat și dezvoltat activități noi pentru Republica Moldova, care până la moment nu erau implementate în țară.

Astfel, întreprinderile care au obținut finanțare nerambursabilă din „PARE 1+1” au fost printre primele care au dezvoltat afaceri în domeniul biomasei (peleți și brichete, energie verde). De asemenea, în cultura vegetală au fost introduse produse inovative, precum creșterea migdalului, paulowniei, salciei energetice, armurariului, broccoli, salate, rucola, fenkel etc. Beneficiarii Programului au creat primele ferme de creștere a melcilor, struților, viperelor și chinchillelor. Tot beneficiarii Programului, au fost printre primii, care au deschis centre de diagnostic medical în mediul rural și au montat instalații fotovoltaice pentru a obține energie electrică.

Analiza reflectă faptul că pe parcursul anului 2015, beneficiarii Programului de asemenea efectuează investiții preponderent în domeniul agriculturii, cca 62% din întreprinderi desfășoară activitate în această sferă, fiind urmat de prestarea serviciilor - 26% și circa 12% din întreprinderi își dezvoltă afacerea în domeniul producerii

Investițiile efectuate de întreprinderile din domeniul agriculturii sunt direcționate preponderent în modernizarea infrastructurii agricole: procurarea tehnicii agricole, construcția frigiderelor, serelor, morilor; crearea fermelor de bovine, ovine, porcine, avicole etc.; dezvoltarea apiculturii; înființarea plantațiilor intensive, a pepinierelor pomicole; cultivarea plantelor, cultivarea usturoiului, culturilor bacifere, etc., activități care generează valoare adăugată înaltă, respectiv sporesc veniturile și profiturile întreprinderilor.

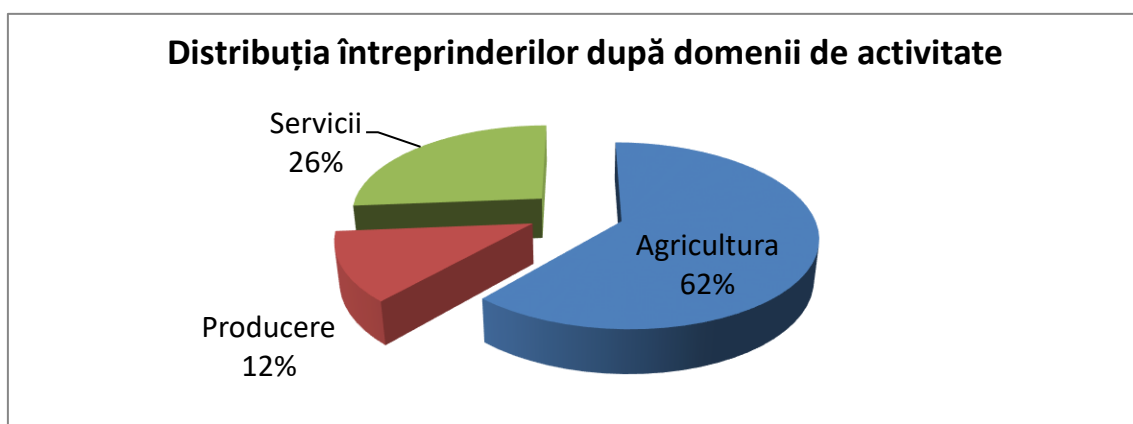

Figura 4. Distribuția întreprinderilor după domeniul de activitate

Întreprinderile ce desfășoară activitate în domeniul industriei sunt implicate în prelucrarea lemnului și fabricarea mobilierului; producerea brichetelor/peleților; producerea materialelor de construcție; producerea articolelor de igienă; industria textilă și marochinărie; producerea articolelor din material plastic; fabricarea produselor de panificație și patiserie (covrigi, biscuiți); producerea înghețatei; procesarea fructelor și legumelor.

În sfera prestării serviciilor, majoritatea întreprinderilor au construit centre de reparare, întreținere și testare auto; au dotat centre tipografice; au creat pensiuni agro-turistice, centre de agrement, alimentație publică; au deschis centre de frumusețe și medicale, au dezvoltat activități de curățare a hainelor și întreținere a imobilelor etc.

Fiind analizate în dinamică, menționăm că, preponderent sunt finanțate întreprinderile din sectorul agricol, numărul acestora variind de la 30 afaceri în 2012, până la 110 în anul 2014 și 161 întreprinderi în 2015.

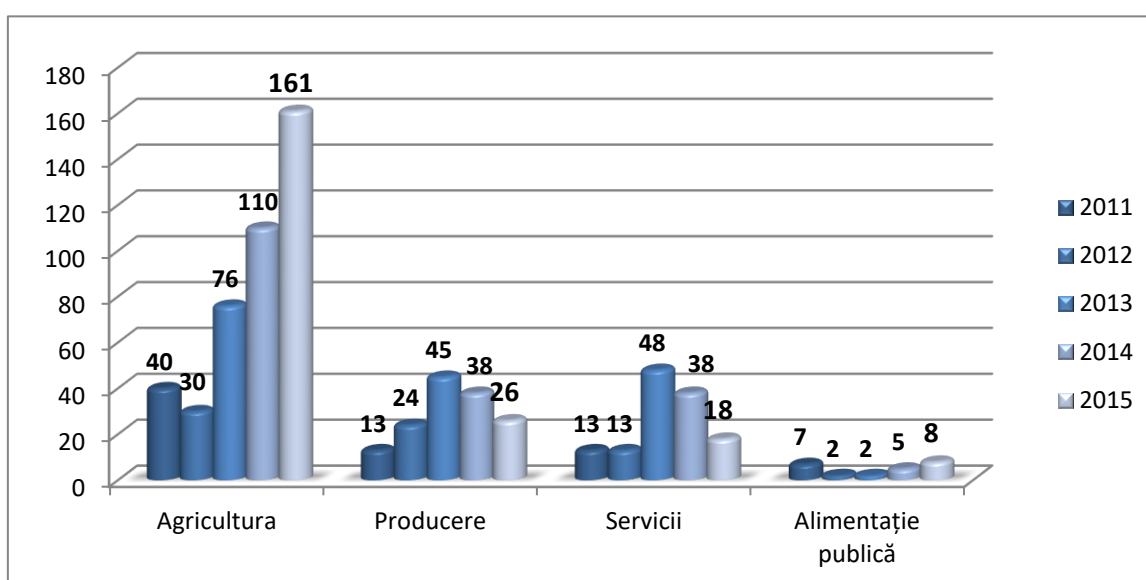

Figura 5. Distribuția în dinamică a contractelor de finanțare nerambursabilă pe domenii de activitate

Întreprinderile care își desfășoară activitatea în domeniul producerii și prestării serviciilor practic înregistrează aceeași evoluție, variind de la 13 în 2011, până la circa 45 de întreprinderi în 2013, iar începând cu anul 2014 se observă o diminuare treptată a numărului de întreprinderi din aceste sectoare.

În domeniul alimentației publice sunt înregistrate cele mai modeste rezultate, de la 2 până la 8 afaceri finanțate, majoritatea fiind orientate spre fabricarea produselor de patiserie.

Analiza în profil teritorial:

Analiza distribuției geografice indică faptul că majoritatea Contractelor de Finanțare Nerambursabilă au fost încheiate cu antreprenori care își desfășoară activitatea în localitățile din zona Centru – 51,5%, fiind urmate de regiunea Sud – 18,2% și Nord -16,9%. În municipiul Chișinău activează 13,4 % din totalul de întreprinderi.

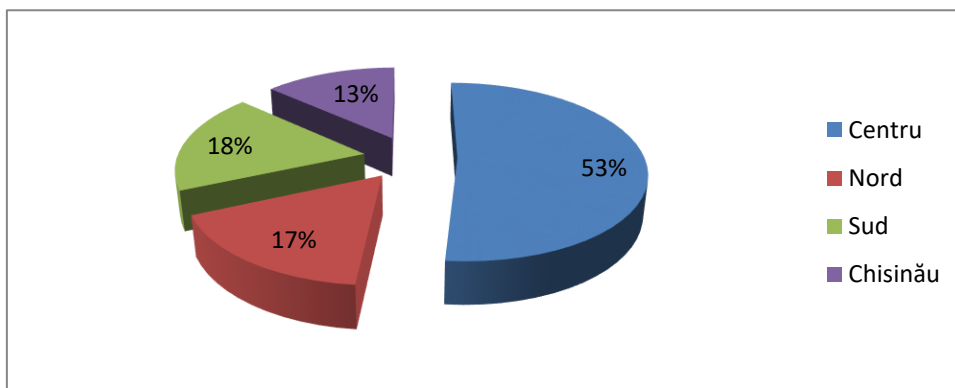

Figura 6. Distribuția teritorială a întreprinderilor

Analiza denotă faptul că au obținut finanțare din cadrul Programului PARE 1+1 beneficiari din toate raioanele Republicii Moldova. Însă, este de menționat că afacerile beneficiarilor sunt concentrate în zona centru.

Respectiv, în municipiul Chișinău sunt dezvoltate 96 de afaceri, iar în raioanele din zona Centru: în raionul Ialoveni - 69, raionul Orhei - 56, raionul Telenești - 55, raionul Hâncești - 46, raionul Călărași - 38, raionul Strășeni - 36 și raionul Nisporeni - 31. Cele mai puțin active sunt raioanele Taraclia și Briceni cu câte 6 afaceri create și dezvoltate.

Merită de subliniat că 86% din beneficiari activează în zona rurală a țării.

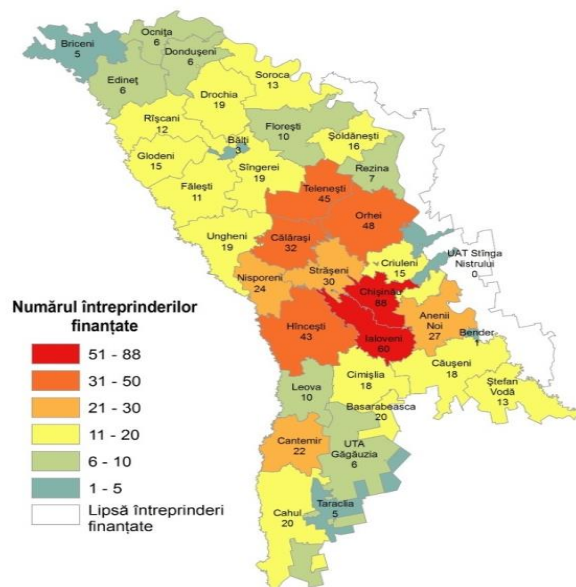

Figura 7. Numărul întreprinderilor finanțate (2011-2015)

Componenta IV „Monitorizare post-finanțare. Evaluarea Programului”

Un element cheie al Programului PARE 1+1 este componenta de monitorizare și suport post-creare. Procedura de monitorizare și evaluare are două funcții. În primul rând, se asigură mecanismul prin care ODIMM monitorizează progresul companiei-beneficiar în comparație cu planul de afaceri inițial incluzând utilizarea finanțării primite, respectarea procedurilor de utilizare etc. În al doilea rând, se asigură baza pentru elaborarea unei programe de suport în vederea fortificării oricăror puncte slabe existente sau potențiale în dezvoltarea afacerilor

și/sau acordarea instruirii sau consultanței necesare pentru sporirea sau maximizarea potențialului de afaceri.

Monitorizarea întreprinderilor beneficiare de finanțare nerambursabilă este efectuată în următoarele scopuri:

- Verificarea corectitudinii investiției resurselor financiare nerambursabile alocate, pentru posturile de investiție menționate în planul de afaceri și stipulate în contractul de finanțare nerambursabilă, pe parcursul perioadei stabilite în contract.
- Pe parcursul perioadei de monitorizare, beneficiarii sunt atenționați despre obligativitatea de a menține neschimbați fondatorii, de a nu modifica activitățile întreprinderii cu cele neeligibile, de a nu comercializa bunurile procurate din contul grantului.
- Totodată, scopul componentei a IV „Monitorizare post-finanțare” este de a acorda suport beneficiarilor Programului în activitatea antreprenorială desfășurată.

În vederea realizării obiectivelor sus-menționate, au fost chestionați antreprenorii cu care au fost semnate contracte de finanțare nerambursabilă în anul 2015, precum și beneficiarii din anii 2013-2014 care au primit finanțare și sunt în faza de monitorizare.

De asemenea, au fost contactați telefonic 107 administratori ai întreprinderilor (cca 150 apeluri telefonice) pentru a le reaminti despre termenul în care urma să investească grantul „PARE 1+1”. În rezultatul discuțiilor, o parte din beneficiari au prezentat actele financiare justificative privind investirea mijloacelor financiare nerambursabile, care au fost anexate la dosar.

Având în vedere faptul că unii antreprenori nu au reușit să investească grantul în termenii stipulați din motive întemeiate, au fost elaborate și semnate Acorduri adiționale la contractele de finanțare nerambursabilă.

În scopul atingerii celui de al doilea obiectiv al componentei IV, respectiv dezvoltarea capacităților de gestionare eficientă a afacerilor finanțate din cadrul Programului, a fost continuată campania cu genericul „**Beneficiile asocierii**”.

Această inițiativă a fost lansată în anul 2014 în urma discuțiilor cu antreprenorii atât în cadrul întrunirilor, a vizitelor la întreprinderi, cât și a rezultatelor sondajelor efectuate anual în rândul beneficiarilor. Astfel, una din problemele de care se ciocnesc beneficiarii „PARE 1+1” este lipsa cooperării și a unei platforme de comunicare, atât între agenții economici, cât și dintre antreprenori și autoritățile publice centrale și locale.

Ultimele studii efectuate, arată că există un interes major pentru parteneriate și posibilitatea de asociere. Astfel, 48 % dintre migranții ce au participat la studiul efectuat de CIVIS – NEXUS, și-au exprimat interesul în a investi împreună cu alți partenerii de afaceri într-o întreprindere cu capital privat. Posibilitatea de asociere va impulsiona crearea întreprinderilor cu capital și cifre de afaceri mai mari, astfel multiplicând impactul economic. La fel, propunerea dată se încadrează în politica promovată de către Guvern de creare a clusterelor economice. Mai mult decât atât, posibilitatea de asociere în domeniul agricol va

contribui la stabilirea parteneriatelor de afaceri ce ar asigura ciclu complet de producție, iar investițiile majore efectuate vor avea o utilitate comună.

Primul work-shop din anul 2015 s-a desfășurat la data de 30 ianuarie cu genericul „**Orizonturi mari pentru crescătorii mici**”, având ca participanți 22 de fermieri, implicați în creșterea chinchilla. Acest atelier de lucru a fost organizat la solicitarea antreprenorilor, care întâmpină dificultăți atât în activitatea de achiziție a animalelor, construcție a fermelor conform standardelor, îngrijirea/înmulțirea acestora, precum și respectarea cerințelor de import/export. Astfel, antreprenorii au avut ocazia să discute cu un veterinar specializat în domeniu și un reprezentant al Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor (ANSA), care a prezentat condițiile de obținere a autorizațiilor pentru import-export la chinchilă, a avizelor necesare, a condițiilor de vămuire a animalelor și blănurilor prelucrate.

În rezultatul acestei mese rotunde, au fost identificate un șir de dificultăți cu care se confruntă antreprenorii. În această ordine de idei, ODIMM a elaborat o scrisoare în adresa Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerului Economiei, pentru a oferi susținere fermelor de chinchilă, care au produse cu valoare ridicată înaltă, precum și un înalt potențial de export.

În cadrul evenimentului, au fost discutate atât recomandări și sugestii care ar putea contribui la susținerea antreprenorilor și elaborarea de politici noi, cât și problemele întâlnite, cum ar fi:

- **Lipsa cunoștințelor necesare în domeniu:** este înregistrat un nivel înalt al deceselor în rândul familiilor de chinchila, există probleme de reproducere, nu sunt cunoscute condițiile optime de creștere;
- **Hrana:** nu există un producător autohton care să fabrice mâncarea la o calitate înaltă cu toate mineralele și vitaminele necesare, iar costurile de import sunt foarte înalte, lipsa suplimentelor, adaosurilor și vitaminelor pe piața internă;
- **Specialiști:** în Republica Moldova nu sunt veterinari calificați în creșterea chinchilelor;

Fiind o activitate relativ nouă pe piața Republicii Moldova, este nevoie nu doar de suport financiar, dar și politici eficiente pentru creșterea productivității și a competitivității în acest domeniu. Prin urmare, propunerile fermierilor survenite în urma discuțiilor sunt următoarele:

- Includerea activității de creștere a șinșilei în măsurile de sprijin a fondului de subvenționare a producătorilor agricoli;
- Elaborarea unui manual/ghid practic despre creșterea șinșilelor, în care să fie expuse clar avantajele creșterii șinșilelor, întreținerea acestora, hrana necesară, bolile și îngrijirea șinșilelor bolnave;
- Eliminarea taxei de export pentru animale și blănuri;
- Înființarea unui laborator cu personal specializat în creșterea șinșilelor;
- Crearea unei platforme de comunicare (crescătorii de șinșila au rețea informală foarte bine dezvoltată).

Cel de-al doilea atelier de lucru, desfășurat la 19 martie sub genericul **„Tehnici de vânzări eficiente. Secretele comunicării în afaceri”**, a întrunit cca 30 beneficiari ai Programului „PARE 1+1”. În cadrul evenimentului, beneficiarii Programului, care au primit finanțare nerambursabilă pentru dezvoltarea afacerilor din domeniile apiculturii, fabricarea produselor de patiserie și brutărie, creșterea iepurilor, struților, prepelițelor, precum și din alte sfere, au învățat cum trebuie elaborată o strategie de marketing și vânzare în cadrul întreprinderii. Totodată, pe parcursul atelierului de lucru s-a pus accent atât pe comunicarea cu clienții, cât și cu partenerii de afaceri, fiind evidențiate avantajele cooperării în afaceri, precum și dificultățile care pot apărea în procesul de asociere.

În scopul restructurării și reformării Programului de Atragere a Remitențelor în Economie „PARE 1+1”, ODIMM a colaborat pe parcursul anului 2015 cu Școala de Afaceri Publice Internaționale din Columbia (SIPA), New York, și OIM, Misiunea în Republica Moldova. Unul din obiectivele inițiativei este de a examina în ce măsură și prin ce mijloace afacerile și IMM-urile create prin intermediul investițiilor din cadrul remitențelor pot fi dezvoltate, generând efecte benefice în economie.

Alt obiectiv este de a analiza cele mai bune întreprinderi și prelua cele mai bune practici, precum și opțiuni fezabile pentru crearea unei platforme web de crowd-funding, care ar facilita accesul la finanțare a întreprinderilor. Echipa SIPA a avut două misiuni în Republica Moldova, care au fost asistate de OIM și ODIMM. Prima vizită, organizată la mijlocul lunii ianuarie curent, a fost una de familiarizare, iar a doua - în martie curent - a vizat aspecte concrete și detaliate ale Programului. Studenții au lucrat în comun cu ODIMM și OIM pentru a evalua posibilitățile de restructurare a Programului „PARE 1+1” și a formula recomandări de politici și activități noi. Echipa a avut întrevederi atât cu reprezentanții Guvernului, direct implicați în implementarea Programului, cât și cu sectorul privat.

Concomitent, pe parcursul perioadei analizate, ODIMM a beneficiat de expertiza internațională care și-a propus drept obiectiv identificarea unor instrumente viabile de a majora suma finanțării nerambursabile din cadrul Programului „PARE 1+1”, alocate unui beneficiar, în concordanță cu cerințele UE. Astfel, pe parcursul a două săptămâni, au fost purtate discuții cu expertul vizat, au fost prezentate informațiile și calculați indicatorii solicitați.

Pe parcursul anului 2015, circa 120 beneficiari au absolvit Programul „PARE 1+1”, ei fiind monitorizați și consiliați în domeniul gestionării eficiente a afacerii pe parcursul a 24 luni din momentul primirii ultimei tranșe de resurse financiare nerambursabile.

Din discuțiile cu antreprenorii, beneficiari „PARE 1+1”, au fost identificate următoarele probleme și obstacole cu care se confruntă:

- ✓ peste 50% din cei intervievați consideră că insuficiența forței de muncă ori slaba calificare a acesteia este principalul obstacol pe care îl întâmpină în activitatea antreprenorială. Cel puțin 15% din întreprinzători au investit inclusiv în pregătirea profesională a salariaților nou-angajați;
- ✓ cadrul legal cu numeroase lacune;

- ✓ controalele dese și nejustificate ale organelor de control (Inspectoratul Fiscal, Inspectia Muncii);
- ✓ accesul limitat al tinerilor la credite;
- ✓ tergiversarea procedurilor vamale de către organele de resort;
- ✓ antreprenorii din domeniul agriculturii au evidențiat că în anul 2015 condițiile climaterice au fost nefavorabile, respectiv au fost tergiversate/stopate investițiile în ramurile legate de creșterea animalelor (ferme de bovine, ovine și taurine, iepuri), producerea peleților/brichetelor din biomasă;
- ✓ unii antreprenori, s-au ciocnit de probleme birocratice în teritoriu (acordarea autorizațiilor, licențelor etc.);
- ✓ unele genuri de activitate ale beneficiarilor nu sunt clar reglementate prin lege (ex: unele culturi vegetale nu sunt certificate și respectiv nu pot fi comercializate pe piață; pentru industria farmaceutică nu poate fi utilizat extrasul de venin de vipere).

Antreprenorii sunt recunoscători pentru suportul primit prin intermediul Programului „PARE 1+1” și își doresc să existe mai multe Programe și Proiecte similare.

Prelungirea Programului PARE 1+1. Pe parcursul perioadei analizate, ODIMM a beneficiat de expertiza internațională care și-a propus drept obiectiv identificarea unor instrumente viabile de a majora suma finanțării nerambursabile din cadrul Programului „PARE 1+1”, alocate unui beneficiar, în concordanță cu cerințele UE. Astfel, pe parcursul a două săptămâni, au fost purtate discuții cu expertul vizat, au fost prezentate informațiile și calculați indicatorii solicitați.

În scopul restructurării și reformării Programului de Atragere a Remitențelor în Economie „PARE 1+1”, ODIMM a colaborat pe parcursul I trimestru 2015 cu Școala de Afaceri Publice Internaționale din Columbia (SIPA), New York, și OIM, Misiunea în Republica Moldova. Unul din obiectivele inițiativei este de a examina în ce măsură și prin ce mijloace afacerile și IMM-urile create prin intermediul investițiilor din cadrul remitențelor pot fi dezvoltate, generând efecte benefice în economie. Alt obiectiv este de a cerceta cele mai bune întreprinderi și cele mai bune practici, precum și opțiuni fezabile pentru crearea unei platforme web de crowdfunding, care ar facilita accesul la finanțare a întreprinderilor. Echipa SIPA a avut două misiuni în Republica Moldova, care au fost asistate de OIM și ODIMM (direcția acces la finanțe).

Prima vizită, organizată la mijlocul lunii ianuarie curent, a fost una de familiarizare, iar a doua - în martie curent - a vizat aspecte concrete și detaliate ale Programului. Studenții au lucrat în comun cu ODIMM și OIM pentru a evalua posibilitățile de restructurare a Programului „PARE 1+1” și a formula recomandări de politici și activități noi. Echipa a avut întrevederi atât cu reprezentanții Guvernului, direct implicați în implementarea Programului, cât și cu sectorul privat.

Concomitent, pe parcursul perioadei analizate, ODIMM a beneficiat de expertiza internațională care și-a propus drept obiectiv identificarea unor instrumente viabile de a majora suma finanțării nerambursabile din cadrul Programului „PARE 1+1”, alocate unui beneficiar, în concordanță cu

cerințele Uniunii Europene. Astfel, pe parcursul a două săptămâni, au fost purtate discuții cu expertul vizat, au fost prezentate informațiile și calculați indicatorii solicitați.

Prin HG. Nr. 866 din 18.12.2015 Programul „PARE 1+1” a fost prelungit până în anul 2018.

IV. IMPACTUL PROGRAMULUI „PARE 1+1”

Urmare analizei indicatorilor înregistrați în cadrul Programului, precum și a impactului acestuia, este de menționat următoarele:

- 1582 persoane și-au manifestat interesul de a participa la Programul “PARE 1+1” și a investi remitențele obținute de lucrătorii migranți în peste 40 state ale lumii.
- 1292 persoane (respectiv 568 lucrători migranți și 680 rude de gradul I) au fost instruite în domeniul desfășurării unei afaceri, ceea ce a contribuit la sporirea abilităților de a gestiona o întreprindere, a sporit accesul la informații cu privire la diverse oportunități de dezvoltare a unei afaceri, la socializarea cu alți beneficiari de remitențe.
- 845 antreprenori au elaborat un plan de afaceri, respectiv au prognozat activitatea întreprinderii pe un termen de cel puțin 3 ani de zile, beneficiind de consiliere referitor la rentabilitatea și oportunitatea implementării proiectului investițional.
- Concomitent, este pozitiv apreciat faptul că jumătate din întreprinderile finanțate în cadrul „PARE 1+1” au fost lansate urmare participării beneficiarilor de remitențe la Program (294 întreprinderi din 581 întreprinderi sunt start-upuri).
- Analiza pe gen elucidează faptul că 29,6% din totalul beneficiarilor PARE 1+1 sunt femei, respectiv 172 întreprinderi sunt create și/sau administrate de femei.
- După criteriul de vârstă, este de evidențiat faptul că cca 51% din antreprenori sunt tineri cu vârsta până la 35 ani.
- Din cadrul Programului au fost debursate peste 91 mln. lei sub formă de finanțare nerambursabilă, care au atras investiții în economie de peste 200 mln. lei.
- Peste 50% din beneficiari investesc în domeniul agriculturii, respectiv este îmbunătățită infrastructura agricolă, sunt create lanțuri valorice, se implementează inovații și tehnologii moderne atât în zootehnie, cât și în cultura vegetală.
- Din punct de vedere geografic, majoritatea covârșitoare a întreprinderilor sunt create și activează în zona rurală a țării. Astfel, peste 500 beneficiari își desfășoară activitate în satele și orașelele din țară, iar în mun. Chișinău și Bălți fiind înregistrate puțin peste 13% din întreprinderi (respectiv 12,7% și 0,7% din total).